

81. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023

Zoologa Zanda Spura (1923-1998) korespondences arhīvs

Ruslans Matrozis

81. Latvijas Universitātes konference

Rīga, 04.04.2023.

Zanda Spura Īsa biogrāfija

Dzimis 25.01.1923. Jēkabnieku pagasta «Pumpuros»

1950.g. absolvēja Latvijas Valsts universitātes Bioloģijas fakultāti

1951.-1976. darbs ZA Bioloģijas institūtā

1976.-1979. darbs Galvenajā Enciklopēdiju redakcijā

1979.-1991. darbs ZA Botāniskajā dārzā

1954.g. bioloģijas zinātņu kandidāts

1971.g. bioloģijas zinātņu doktors

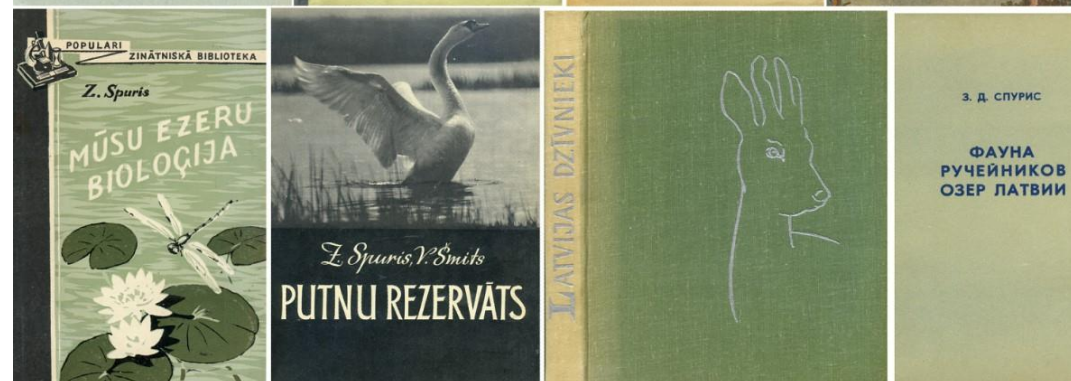
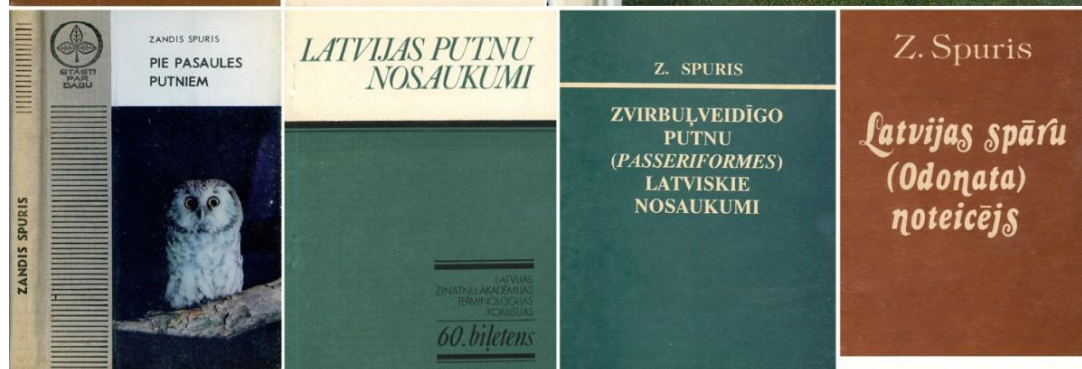
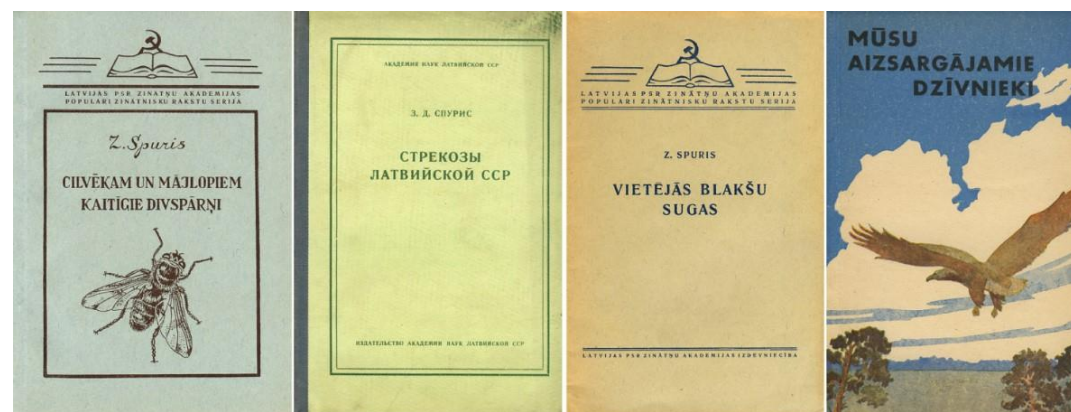
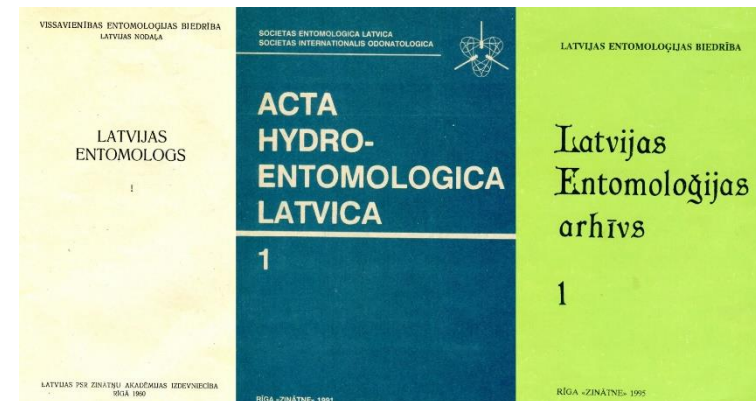
1997.g. Latvijas valsts emeritētais zinātnieks

Miris Salaspilī 15.11.1998., apglabāts Rīgas II Meža kapos

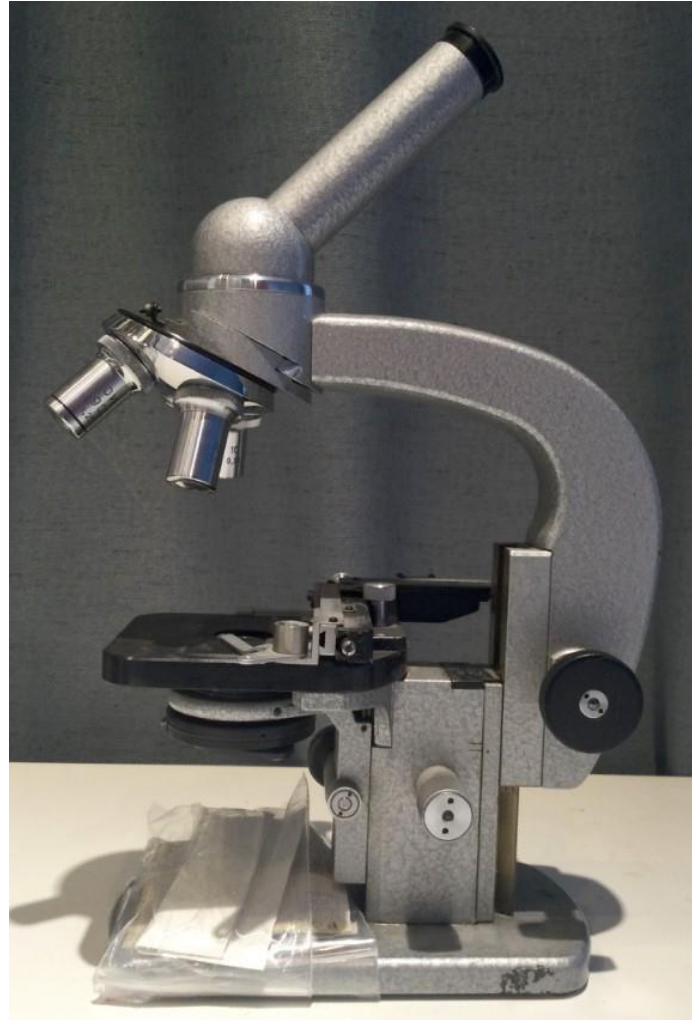

Zanda Spura publikācijas

No 1943. līdz 2000.g. nopublicēja vismaz **316** darbus (rakstus un grāmatas), ar kopējo apjomu – **3828** lpp.

Zandis Spuris - pasaules līmeņa entomologs faunisti

Kopējais Z.Spura arhīva apjoms

Pēc Zanda Spura nāves 1998. gadā, ilgstoši viņa arhīvs glabājas dzīvokļos Salaspilī un Rīgā. Pētnieki un atmiņu institūciju pārstāvji nav interesējušies par krājuma pārņemšanu;

No 2016. līdz 2023. gadam autors pakāpeniski pārņēmis Zanda Spura zinātnisko un ģimenes arhīvu - dokumentus, zinātniskos materiālus, dienasgrāmatas, korespondenci, rakstu melnrakstus, apbalvojumus, fotogrāfijas, tehniku, u.c.

Kopējais arhīva apjoms ap **7,000** vienībām, no kurām lielāko daļu sastāda zinātniskā korespondence.

Attēlos sakārtots Zanda Spura privātais krājums un piemēri no materiālu pārņemšanas vienībām.

Kopējais korespondences arhīva apjoms

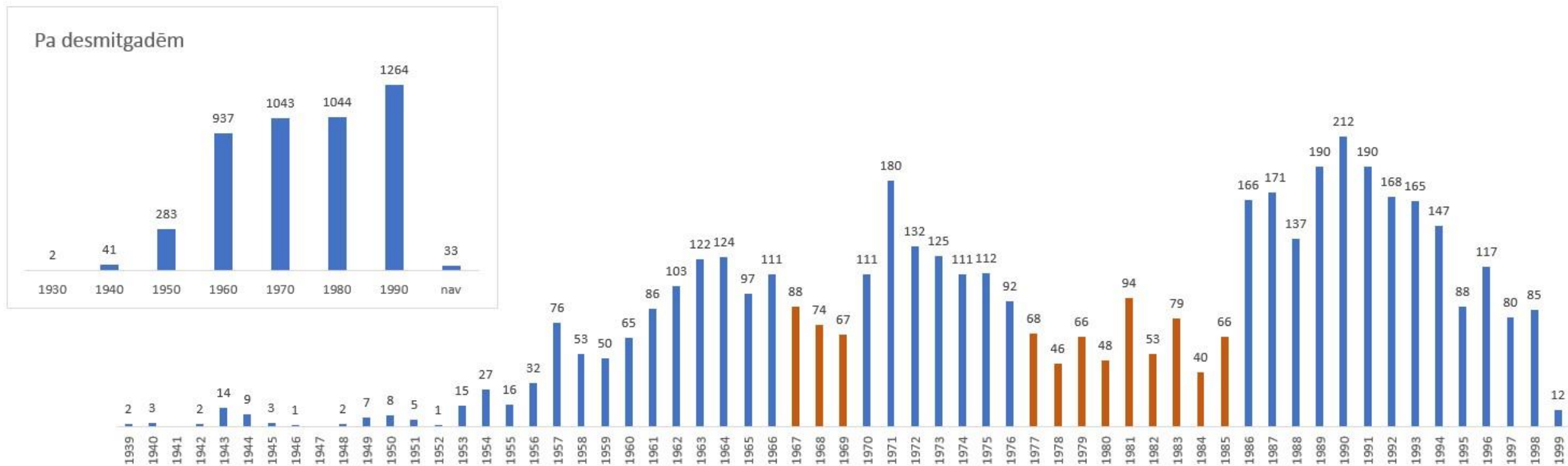
Visas **4,647** korespondences vienības iepakotas caurspīdīgajās kabatiņās, tematiski sadalītas pa 30 mapēm, informācija 23 laukos ievadīta tabulā (MS Excel). Kopējais lapu skaits ap 7,000.

3499	111	ARZ2	1972.12.08.	1972	1970	Somija	Helsinki	Spuris Zandis (1923-1998)	?	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3500	112	ARZ2	1978.12.01.	1978	1970	Somija	Helsinki	Hulden Larry	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	angļu	ir	1			
3501	113	ARZ2	1980.03.17.	1980	1980	Somija	Helsinki	Vaisanen Rauno	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	angļu	nav	1			
3502	114	ARZ2	1981.02.25.	1981	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3503	115	ARZ2	1981.05.05.	1981	1980	Somija	Tampere	Spuris Zandis (1923-1998)	Valtonen Pekka	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3504	116	ARZ2	1981.08.21.	1981	1980	Somija	Tampere	Spuris Zandis (1923-1998)	Valtonen Pekka	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3505	117	ARZ2	1981.09.02.	1981	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	1			
3506	118	ARZ2	1981.11.25.	1981	1980	Somija	Tampere	Spuris Zandis (1923-1998)	Valtonen Pekka	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3507	119	ARZ2	1981.12.09.	1981	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	2			klāt kartiņa ar apsveikumu Jaunajā gadā
3508	120	ARZ2	1982.03.20.	1982	1980	Somija	Tampere	Spuris Zandis (1923-1998)	Valtonen Pekka	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3509	121	ARZ2	1983.01.14.	1983	1980	Somija	Helsinki	Nyeki Sirkka-Liisa	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	angļu	nav	1			pieprasījums pēc literatūras
3510	122	ARZ2	1986.12.05.	1986	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	1			
3511	123	ARZ2	1987.09.30.	1987	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	1			
3512	124	ARZ2	1988.05.04.	1988	1980	Somija	Tampere	Valtonen Pekka	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	kartiņa	rokraksts	vācu	nav	1			paštaisīta kartiņa ar Aeshma cremata krāsaino attēlu
3513	125	ARZ2	1990.10.31.	1990	1990	Somija	Helsinki	?	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	rokraksts	krievu	nav	1			
3514	129	ARZ2	1957.01.24.	1957	1950	Zviedrija	Lund	Lindberg K.L.	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	rokraksts	franču	nav	1			
3515	130	ARZ2	1957.06.07.	1957	1950	Zviedrija	Lund	Lindberg K.L.	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	rokraksts	franču	nav	1			
3516	131	ARZ2	1957.06.15.	1957	1950	Zviedrija	Lund	Lindberg K.L.	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	pastkarte	nodrukāts	franču	0	1			pateicība par literatūru
3517	132	ARZ2	1959.04.16.	1959	1950	Zviedrija	Lund	Sternam Hakan	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3518	133	ARZ2	1959.05.21.	1959	1950	Zviedrija	Lund	Sternam Hakan	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3519	134	ARZ2	1959.05.30.	1959	1950	Zviedrija	Lund	Sternam Hakan	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	1			
3520	135	ARZ2	1962.07.24.	1962	1960	Zviedrija	Falun	Spuris Zandis (1923-1998)	Tjeder Bo	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3521	136	ARZ2	1962.09.04.	1962	1960	Zviedrija	Falun	Tjeder Bo	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3522	137	ARZ2	1962.11.27.	1962	1960	Zviedrija	Falun	Spuris Zandis (1923-1998)	Tjeder Bo	1	ZS	pastkarte	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3523	137	ARZ2	1962.12.27.	1962	1960	Zviedrija	Falun	Spuris Zandis (1923-1998)	Tjeder Bo	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3524	138	ARZ2	1963.05.06.	1963	1960	Zviedrija	Stockholm	Spuris Zandis (1923-1998)	Forsslund Karl Herman	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3525	139	ARZ2	1963.06.07.	1963	1960	Zviedrija	Falun	Tjeder Bo	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3526	140	ARZ2	1963.12.03.	1963	1960	Zviedrija		?	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	pastkarte	Mašīnraksts	angļu	0	1			pateicība par saņemto literatūru
3527	141	ARZ2	1964.07.30.	1964	1960	Zviedrija	Lund	Tjeder Bo	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	nav	1			
3528	142	ARZ2	1965.04.26.	1965	1960	Zviedrija	Lund	Tjeder Bo	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	pastkarte	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3529	143	ARZ2	1965.12.16.	1965	1960	Zviedrija	Lund	Spuris Zandis (1923-1998)	Tjeder Bo	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			
3530	144	ARZ2	1965.12.27.	1965	1960	Zviedrija	Lund	Tjeder Bo	Spuris Zandis (1923-1998)	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	ir	1			
3531	145	ARZ2	1966.02.21.	1966	1960	Zviedrija	Lund	Spuris Zandis (1923-1998)	Tjeder Bo	1	ZS	vēstule	Mašīnraksts	vācu	0	1			

Korespondences sadalījums pa gadiem

4,647 vēstules (1939-1999), kas varētu būt ap 80% no reāla apjoma

Korespondences sadalījums pa valodām un rakstīšanas veidiem

Krievu valoda – 2264 vēstules (49%)

Latviešu valoda – 945 (20%)

Vācu valoda – 923 (20%)

Angļu valoda – 436 (9%)

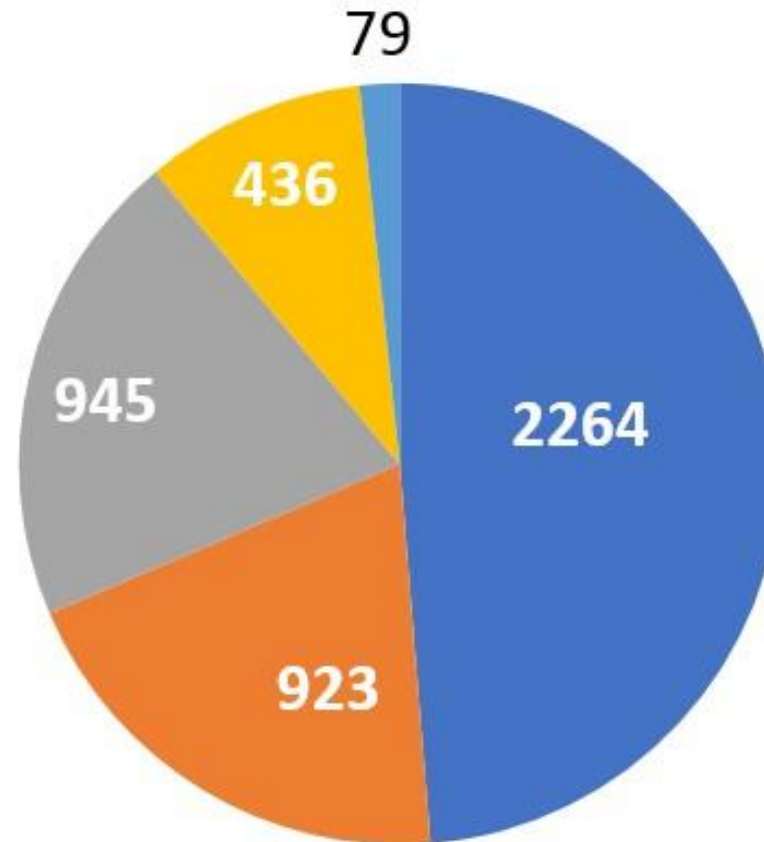
Citas – 79 (2%)

Mašīnraksts – 2478 vēstules (53%)

Rokraksts – 1763 (38%)

Dators – 266 (6%), kopš 1985.g.

Nodrukāts – 140 (3%)

Korespondences sadalījums pa adresātiem un pilnie komplekti

Zanda Spura vēstules – 1551 (33%)

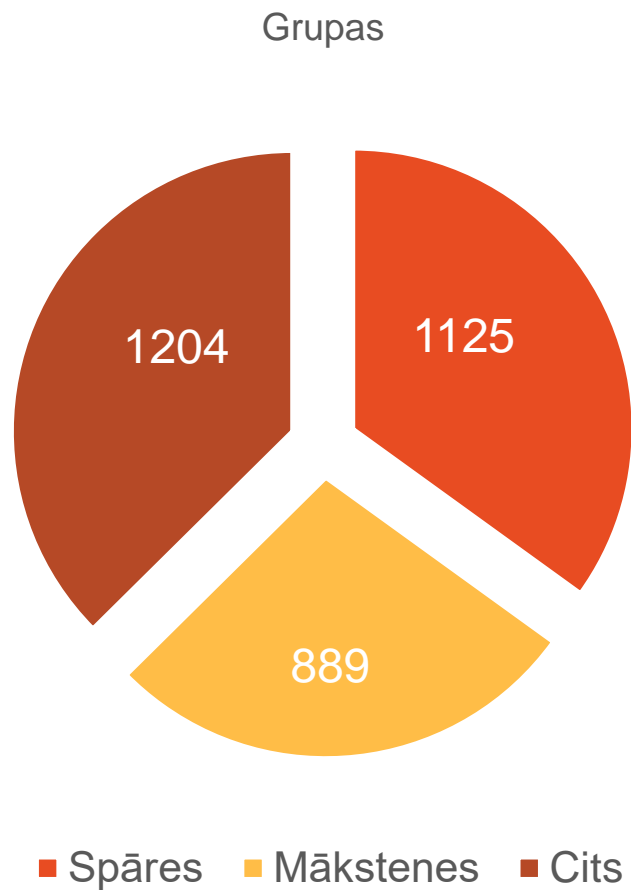
Zandim Spurim adresētas vēstules – 3066 (66%)

Citiem adresētas vēstules – 30

No 2973 vēstulēm, kuras saņemtas aploksnēs – 34%
(1012 vēstules) ir ar aploksnēm (pilns komplekts)

Korespondences sadalījums pa tēmām

Korespondences sadalījums pa valstīm

Latvija - 478 vienības (1939-1998)

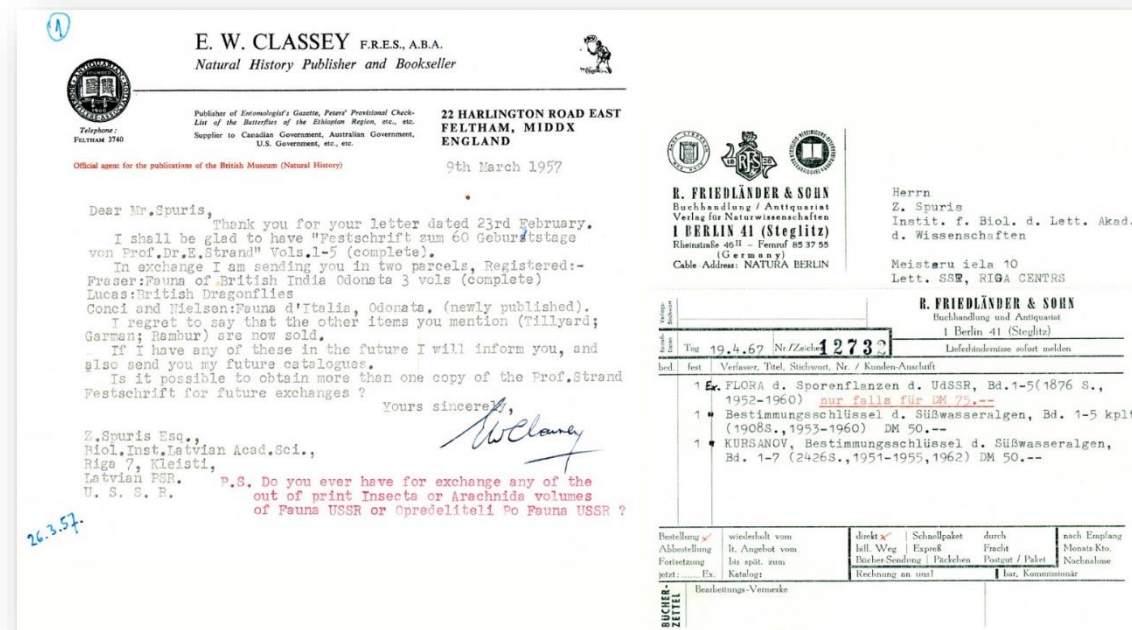
Vācija, Polija, Igaunija - 12 vienības (1943-1944)

PSRS – 1904 vienības (1945-1991)

Sociālistiskās valstis – 278 vienības (1954-1991)

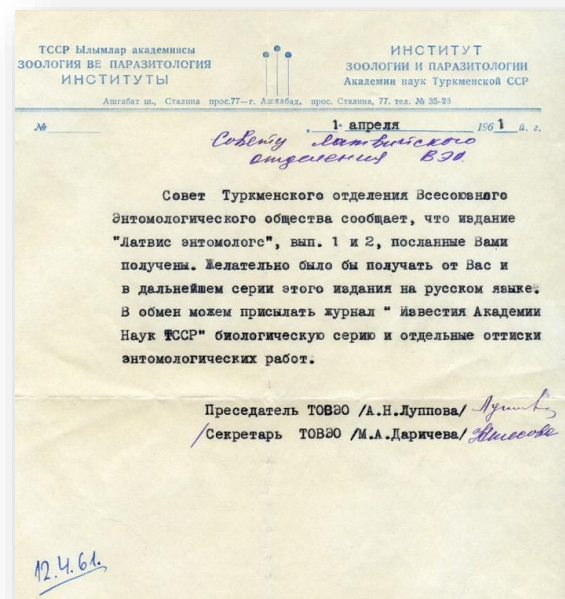
Kapitālistiskās valstis – 1252 vienības (1956-1991)

«Brīva pasaule» (1939, 1992-1999) – 709 vienības

Korespondences sadalījums PSRS

Turkmenistāna	1	Maskava	291
Moldāvija	1	Leningrada	291
Gruzija	2	Novosibirska	181
Uzbekistāna	3	Tallina	214
Tadžikistāna	22	Tartu	121
Baltkrievija	38	Kijiva	84
Armēnija	49	Lviva	73
Lietuva	82	Kauna	43
Ukraina	251	Vilņa	21
Igaunija	255		
Krievija	1178		

АКАДЕМІЯ НАВУК
БЕЛАРУСКОЙ ССР
АДДЗЕЛ ЗААЛОГІ І ПАРАЗИТАЛОГІ

АКАДЕМІЯ НАУК
БЕЛОРУССКОЙ ССР
ОТДЕЛ ЗООЛОГИИ И ПАРАЗИТОЛОГИИ

г. Минск, проспект имени Сталина, 108.
Телефон № 3-23-01, доб. 116.

27 марта 1961 г.
Иск. № 45-85

Рига 47, ул.Мейстару 10.
Латвийское отделение Всесоюзного
энтомологического общества

тов. З.Д.Спурис

Благодарим за полученные от Вас издания "Лотвияс Энто-
мологс" вып. 1 и 2. Просим в порядке книгообмена выслать
в наш адрес последующие выпуски.

Ученый секретарь отдела зоологии и
паразитологии АН БССР

А.Н.Курсков
А.Н.Курсков

30.3.61.

Sarakste par grāmatām

251 vēstule par grāmatām

АКАДЕМИЯ НАУК СССР
КНИЖНЫЙ ОТДЕЛ
Москва, Г-34
ул. Кропоткина, 16
Тел. Г 6-77-80

1. *апрель* 1967 г.

*Акад. А.М. Лавров, СССР
А.М. Озолу*
Глубокоуважаемый профессор

Извещаем Вас, что Комиссия Президиума АН СССР, рассмотрев Ваше заявление о выписке иностранных книг на 1967 год, утвердила Вам к выписке следующие книги:

- 1. Jacobsen, M. Insect sex attractants. 1965.*
- 2. Southwood, Th. Ecological methods.*
- 3. Elton, C. Pattern of animal communities. 1966.*
- 4. Gewässer und Abgewässer.*

*Ваш заказ на сумму 40 руб., Вы оплатили 3 руб.,
Ваш следующий депозит 3 руб.*

(см. на об.)

ZA Fundamentālās bibliotēkas direktoram b. Arājam

ZA Fundamentālajā bibliotēkā atrodas vairāki Latvijas faunas izpētei svarīgi seni darbi, kas šodien vispār eksistē tikai nedaudzos eksemplāros, bet vēl vienmēr, un tas ir pārsteidzoši, tiek izsniegti lasītājiem līdzņemšanai ārpus bibliotēkas.

Lei nodrošinātu šo darbu saglabāšanu, ierosinu sekošo.

1) Nodot FB retumu sektorā J.B.Fischer, Versuch einer Naturgeschichte von Livland. Zweite Aufl., 1791.

FB eksemplars ir unikāls tai ziņā, ka tajā ir garš autora pašrocīgs ieraksts-veltījums, rakstīts tūlīt pēc grāmatas iznākšanas.

2) Nodot Misīpa nodaļai šādus izdevumus, kas būtībā (varbūt izņemot Seidlitz) iederētos arī FB retumu sektorā, bet tā kā to Mnod. nav, tad tos varbūt labāk nodot Mnod. arhīvam:

a) [Precht] Verzeichniss der bis jetzt, vornehmlich in der Umgegend von Riga und im Rigischen Kreise bekannt gewordenen und systematisch bestimmten Käferartigen Insekten, Riga, 1818

b) Drümpelmann u.a., Getreue Abbildungen und naturhistorische Beschreibung des Thierreichs aus den nördlichen Provinzen Russlands, vorzüglich Liefland, Ehstland und Kurland betreffend. Riga, 1806-1814, insg. 8 Hefte.

Ēkiet, vienīgais tautdzīgais izdevums par vietējo faunu.

c) Seidlitz, Fauna Baltica, Die Käfer (Coleoptera) der Ostseeprovinzen Russlands. Dorpat, 1872-1874.

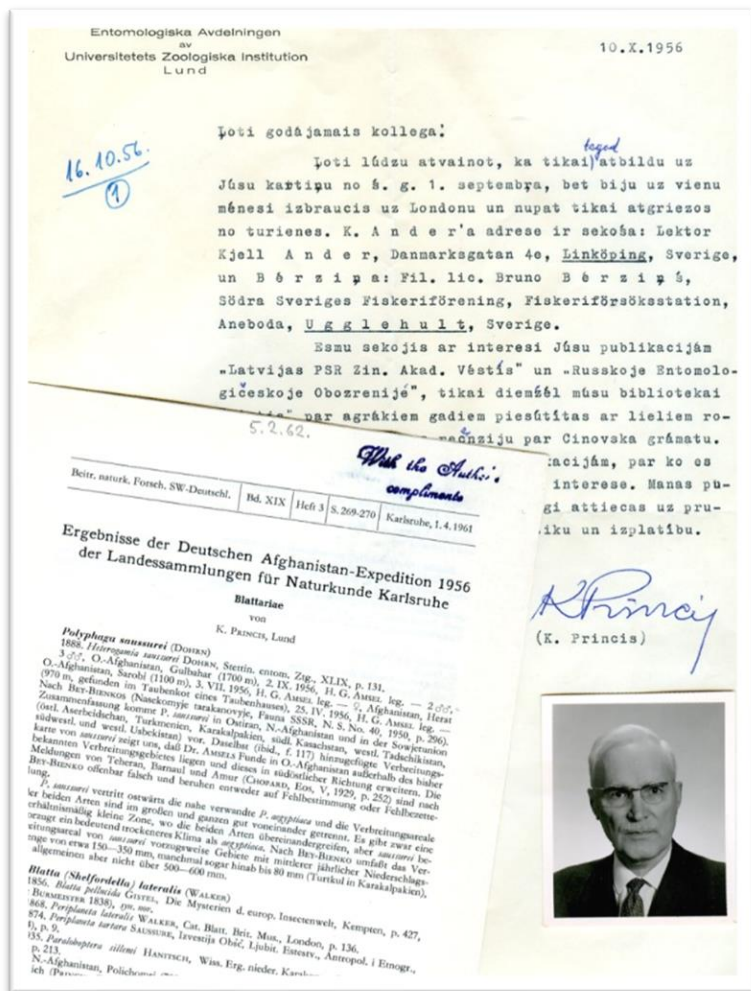
FB laikam nav komplekts eksemplārs, bet ir tomēr vismaz 3 burtnīcas. Varbūtējās iesiešanas gadījumā vajadzētu sakārtot nevis pēc lappusēm, bet atstāt tādā secībā, kā ir brošējuma (tam ir svarīga nozīme saskaņā ar "Starptautiskās zoologiskās nomenklatūras kodeksa" noteikumiem).

Rīgā, 7.1.1973. ZA Bibliotēku padomes loceklis
biol.zin.doktors (Z.Spuris)

Piezīme. Par Jūsu lēmumu, ja iespējams, lūdzu man paziņot uz adresi 229021 Salaspils, ZA Bioloģijas institūtā.

Sarakste ar trimdas pētniekiem

Latv. Ornitol. Centrāles LĪDZSTRĀDNIEKŠ.

Uzvārds: Princis

Vārds: Kārlis

Dzimšanas gads: 1893

Adrese*): Dubultos, Dārzu ielā 23/25.

Nodarbošanās: skolotājs.

Izglītība: augsts koledžs

Darbojas kā līdzstrādnieks: no 1932. gada.

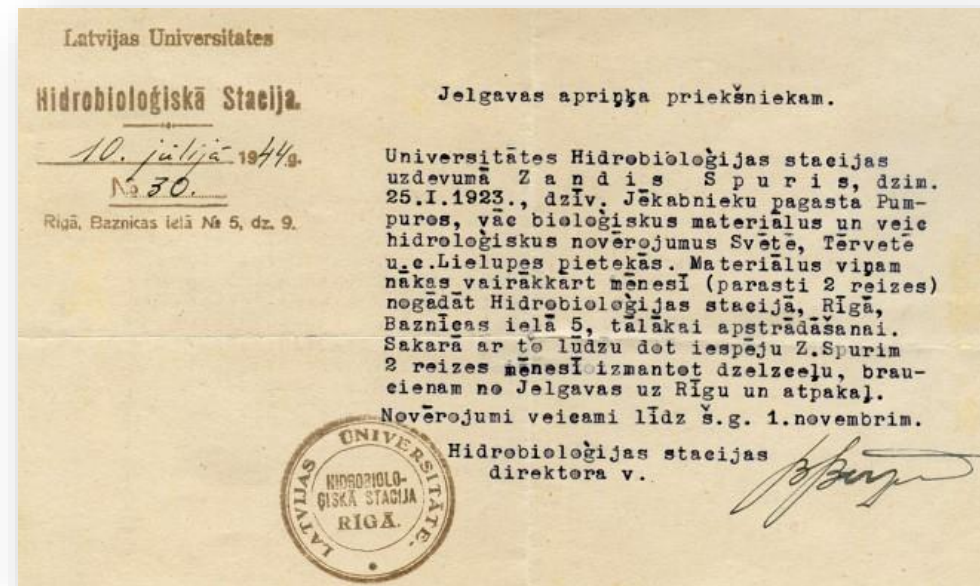
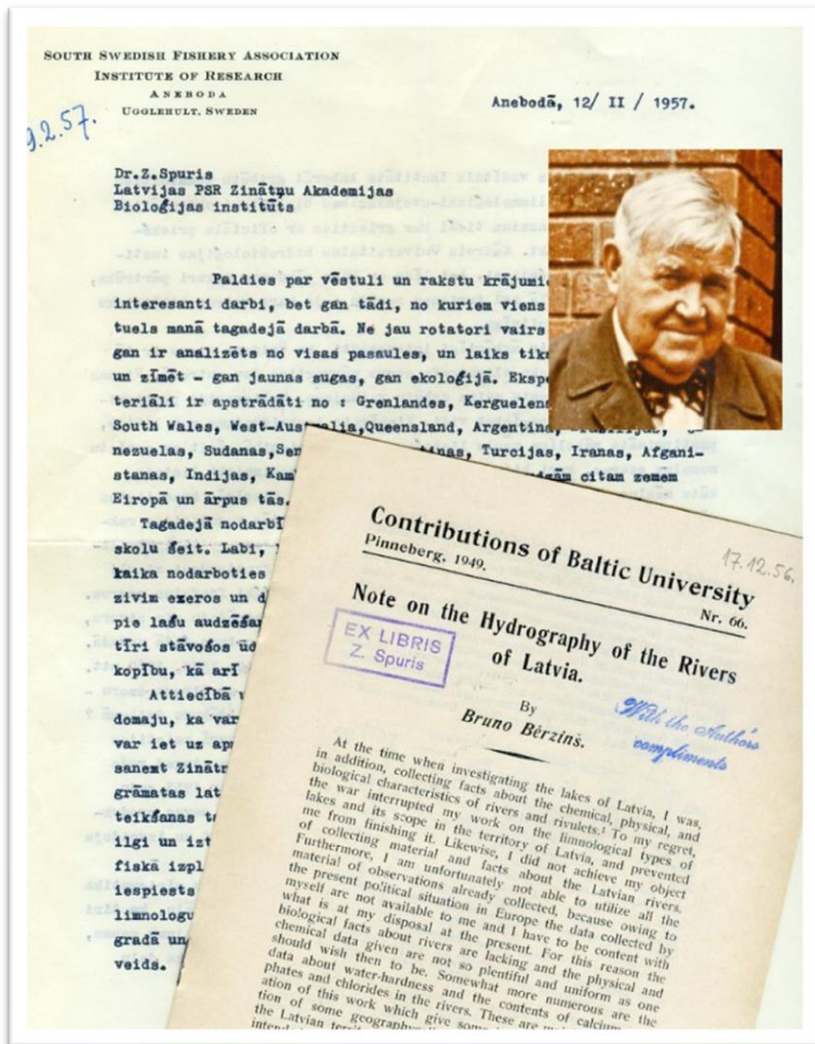
Paraksts, datums: K. Princis - 22/IV/1935.

*) Adresei maiņu lūdz paziņot L. O. C. trīs nedēļu laikā.

No 1956. līdz 1976. gadam Zandis sarakstījās ar trimdas entomologu **Kārlī Princī** (1893-1978) no Zviedrijas. Kopā arhīvā 40 vēstules no K.Prinča un 25 no Z.Spura viņam, ka arī 15 K.Prinča zinātnisko darbu oriģināli separāti.

Sarakste ar trimdas pētniekiem

No 1957. līdz 1983.g. Zandis uzturēja kontaktus ar savu skolotāju Bruno Bērziņu (1909-1985), kurš kopš 1944. gada rudens dzīvoja Zviedrijā. Arhīvā ir 30 vēstules no Bruno un 27 no Zanda, vēl 32 B.Bērziņa zinātnisko rakstu oriģināli separāti un vairāki oriģināli materiāli no bijušās LU Hidrobioloģiskās stacijas, kurus Zandis paspēja savākt juku laikos 1944. gadā.

Sarakste ar trimdas pētniekiem

ARTURS NEBOISS (dz. 1924), entomologs (Austrālija)

21 glab. vienība, 747 iekšējās vienības.

Sarakste: Artura Neboisa sarakste ar Zandi Spuri un dažādām personām latviešu un angļu valodā.

Dažādi materiāli: par Zandi Spuri u. c.

Fotogrāfijas: Arturs Neboiss un dažādas personas.

Aptver laikposmu no 1943. līdz 2004. gadam.

Dāvinājis Arturs Neboiss (Austrālija) 2004. un 2005. gadā.

Visilgāk Zandis uzturēja kontaktus ar trimdas latvieti **Artūru Neboisu** (1924-2010), ar kuru bija vēl pazīstams Latvijā 1943. gadā. Artūrs emigrēja uz Austrāliju, kur ilgus gadus strādāja par entomologu Nacionālajā muzejā Melburnā, vairākas reizes Artūrs apmeklēja Latviju, kur viņi kontaktējušies klātienē. Arhīvā ir **307** vēstules (1958-1999): 114 no Artūra (vēl dažas no viņa sievas un meitas) un 185 no Zanda. Daļa no Artūra vēstulēm nav saglabājusies, jāatzīmē, ka 2004.-05. gados Artūrs nodeva savu korespondences arhīvu Latvijas Akadēmiskajai bibliotēkai, tai skaitā saraksti ar Zandi Spuri.

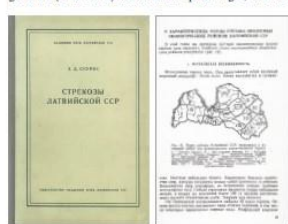
Zanda Spura korespondences krājuma izmantošana publikācijās

117., 118. attēls. Zandis Spuris 1953. gada septembrī (pa kreisi) un vācot ūdenskāņņus ap 1950. gadu (pa labi). (Foto no Z. Spura arhīva)

Figure 117–118. Zandis Spuris in September 1953 (to the left) and collecting water insects around 1950 (to the right). (Photos from the archives of Z. Spuris)

nepilniem trim gadiem – 1954. gada 8. oktobrī – PSRS ZA Zooloģijas institūta Leningradā krievu valodā viņš veiksmīgi aizstāvēja disertāciju (Спурис 1954 b), iegūtot zinātnu kandidāta zinātnisko grādu. Viņa darbu vadīja padomju dipterologs (divspārņu pētnieks) Aleksandrs Štākelbergs (Александр Александрович Штакельбергс, 1897–1975). Lai gan galvenais izpētes objekts bija traušlodu (*Chironomidae*) kāpuri, tika pieminētas arī spāres (117., 118. attēls). Uzreiz pēc veiksmīgas aspirantūras pabeigšanas Z. Spuris tika pieņemts darbā Bioloģijas institūtā par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku entomoloģijā. Nākamos 22 gadus (1954.–1976.) viņš nostrādāja šajā institūtā dažādos amatos.

119. attēls. Zanda Spura monogrāfija par Latvijas spārēm "Спурис З. А. Оdonata Латвийской ССР" ar piedāvāto iedalījumu spārē izplatības raksturošanai un sugu lidošanas laika grafiku. (Спурис 1956).

Figure 119. A monograph by Zandis Spuris on the Odonata population in Latvia "Спурис З. А. Оdonata Латвийской ССР" (in Russian), with his proposed breakdown for description of the Odonata distribution and flying time schedule of the species. (Спурис 1956).

izveidot spāru noteicējus pēc pazīmēm, ko var noteikt lauka apstākļos. Pēc dažām pazīmēm vairākas sugas varēja identificēt arī no lielāka attāluma (vairākiem metriem) – ar binokli. Tas atviegloja sugu noteikšanu un informācijas iegūšanu bez spāru ķeršanas. Citos gadījumos (lidokoties mazākām spāru sugām) īpatņi bija jānoķer, bet pēc noteiktai pazīmi apskatīšanas spāres tika atlaistas. Izmantotojot šo, viņa patā saukto "ornitoloģisko metodi". Z. Spuris vāca zinas par spāru sastopamību un fenoloģiju visās vietās, ko apmeklēja spāru lidošanas sezonā. Z. Spuris uzskatīja, ka Latvijas apstākļos nav vajadzības pēc lielas spāru kolekcijas veidošanas, jo šeit sastopamas sugas visai viegli atskirt lauka apstākļos un dokumentēt novērojumus var, nepaturot īpatņus kolekcijā. Savus spāru un citu kukaiņu novērojumus viņš uz vietas citīgi pierakstīja lauka dienasgrāmatās. Monogrāfija bija iekļauts arī viņa sastādīts spāru notei-

cejs, kas nākamajā gadā publicēts arī latviski (Spuris 1957). Z. Spuris ierosināja arī Latvijas teritorijas daļiem 15 ekoloģiskajos rajonos, ar laiku censoties konstatēt spāru sastopamību katrā no tiem (Спурис 1956). Ar šīs metodes pielietošanu Z. Spuris sāka spāru sastopamības detalizētāku kartēšanu, vismaz cik tas bija iespējams pēc kara gados ar visai apgrūtinātu parvietošanas iespēju (paši pa lauku rajoniem) un ierobežotu kartogrāfisko materiālu.

120. attēls. Zandis Spuris (pirmais no kreisās) kopā ar citiem Bioloģijas institūta darbiniekiem. 1957. gada 21. maijs, Līepas ezera rietumu krastā. (Foto: Juris Šternbergs, no Ornitoloģijas laboratorijas arhīva)

Figure 120. Zandis Spuris (the first from the left) together with the other employees of the Biology Institute. 21.05.1957, the western coast of the Lake Līepa. (Photo by Juris Šternbergs, from the archives of the Ornithology lab)

122. attēls. 1958. gadā Engures ezera izveidota Ornitoloģijas laboratorijas bāze – peldošā māja, kurā sezonas laikā dzīvoja četri ornitologi (Harijs Mihelsons (1930–1981), Georgs Lejiņš (1914–1994), Jānis Vīksne (1936–2015) un Juris Karzibieris (1940–2016)). Divi laboratorijas darbinieki – Zandis Spuris un Viktors Smits (1912–1989) – dzīvoja īrētā istabā ezera rietumu piekrastes ciemā. 1958. gads. (Foto: Harijs Mihelsons, no Ornitoloģijas laboratorijas arhīva)

Figure 122. The base of the Ornithology lab built in 1958, in the Lake Engure – a floating house, where four ornithologists used to live during summer seasons (Harijs Mihelsons (1930–1981), Georgs Lejiņš (1914–1994), Jānis Vīksne (1936–2015) and Juris Karzibieris (1940–2016), but two employees of the lab – Zandis Spuris and Viktors Smits (1912–1989) used to live in a rented room in a village close to the western coast of the lake. Year 1958. (Photo by Harijs Mihelsons, from the archives of the Ornithology lab)

1950. gada Z. Spuris sāka aktīvu saraksti ar vadošajiem PSRS spāru pētniekiem. Ar Borisu Believu (*Белиев Борис Федорович*, 1910–1993) sarakste ilguši 41 gadu (1950.–1991.), bet ar Nikolaju Akramoviju (*Акрамовий Николай Николаевич*, 1906–1991) no Ērevānas Armēnija – 33 gadus (1956.–1989.). Sākot ar 1956. gadu, radās iespēja ar vēstulu starpniecību sazināties ar savu skolotāju Bruno Berzinu un kolēģi Karli Princī, kuri dzīvoja Zviedrijā un apmēlīties ar zinātnisko literatūru.

121. attēls. Ornitoloģijas laboratorijas darbinieki palīdzēja Z. Spurim ar spāru datu vākšanu. Attēlā 1957. gada 24. maijā Līepas ezera nīdros Harijs Mihelsons un Georgs Lejiņš fotografē masveidā izdibotās planktonainās platpāres *Libellula quadrimaculata*. (Foto: Juris Šternbergs, no Ornitoloģijas laboratorijas arhīva)

Figure 121. Employees of the Ornithology lab assisting Z. Spuris with data gathering on Odonata. The image from 24.05.1957, in the reeds of the Lake Līepa, where Harijs Mihelsons and Georgs Lejiņš are taking photos of *Libellula quadrimaculata*. (Photo by Juris Šternbergs, from the archives of the Ornithology lab)

123. attēls. Zandis Spuris, ķerot kukaiņus Engures ezera Līeļā salā 1958. gada 20. maijā. (Foto: Viktors Smits, no Ornitoloģijas laboratorijas arhīva)

Figure 123. Zandis Spuris catching insects on the Līeļā Island of the Lake Engure, 20.05.1958. (Photo by Viktors Smits, from the archives of the Ornithology lab)

Орнитологическая деятельность Зандиса Спуриса (с 1957 по 1963 годы)

Зоолог Зандис Спурис (1923–1998) начал проявлять свой интерес к изучению живой природы в раннем возрасте, в 1943 году опубликовал первую научную статью и больше известен как энтомолог, занимавшийся разными группам водных насекомых, в основном стрекозами и ручейничками. В немногочисленных кратких описаниях его научной биографии описаны лишь результаты его энтомологической деятельности (Neboiss 1994, Daļa 1999, Meleciš 1999, Kalniņš, Matroziš 2017), поэтому в здесь я сфокусирую внимание на его орнитологической деятельности. С 1957 по 1963 год он возглавлял Лабораторию орнитологии Института биологии АН Латвийской ССР, что стало возможным благодаря полученной им в 1954 году степени кандидата биологических наук, которая была необходима для должности руководителя научной лаборатории.

Зандис Спурис на рабочем месте в Лаборатории орнитологии Института биологии. Январь 1959 года. Фото Г.Михельсона из архива Р.Израэлевича.

Основанный в 1951 году Институт биологии АН Латвийской ССР имел в штатах только одного специалиста по птицам (Г.Михельсона), а летом 1957 года штат лаборатории был увеличен до 6 сотрудников и открылась вакансия на руководителя. Как компромиссный вариант был выбран З. Спурис, хотя на тот момент он птицами не занимался. Необходимо отметить, что весной 1962 года развитие советской орнитологии пострадало из-за нападков руководителя страны Никиты Хрущева, который публично раскритиковал белорусского орнитолога Александра Крапивного (1929–1990) за его кандидатскую диссертацию, посвященную экологии белого и чёрных анетов и серой цапли в Белоруссии (доклад с критикой был напечатан в газете «Правда» от 11 марта 1962). Вслед за этим последовали некоторые санкции и на республиканском уровне, например, в статье от 31 марта 1962 в местной газете были раскритикованы кандидатские диссертации двух латышских орнитологов – Гаря

Paldies par uzmanību!

